

CO TO JEST DYSLEKSJA

DYSLEKSJA ROZWOJOWA -specyficzne trudności w czytaniu i pisaniu u dzieci o prawidłowym rozwoju umysłowym. Występują one pomimo posiadanej wiedzy, odpowiedniej motywacji do pracy i systematycznych ćwiczeń.

DYSLEKSJA UTRZYMUJE SIĘ PRZEZ CAŁE ŻYCIE.

W tym syndromie trudności w uczeniu się można wyróżnić następujące postaci:

DYSLEKSJA -specyficzne trudności w usprawnianiu umiejętności czytania, utrzymujące się pomimo systematycznej pracy i ćwiczeń.

DYSOROTOGRAFIA -specyficzne trudności w opanowaniu poprawnej pisowni, w tym także błędy ortograficzne, pomimo znajomości zasad oraz systematycznej pracy

DYSGRAFIA -zaburzony poziom graficzny pisma(brzydkie pismo), który nie daje się usunąć tradycyjnymi metodami

DYSKALKULIA- specyficzne trudności w uczeniu się matematyki

ROZWOJOWA GŁĘBOKA DYSLEKSJA /ISD10, DSM 4/ -bardzo poważne zaburzenia w uczeniu się technik szkolnych. Rokowania dotyczące postępów są bardzo niskie ze względu na głębokość zaburzeń percepcyjno-motorycznych.

Dysleksja rozwojowa spowodowana jest zaburzeniami rozwoju niektórych funkcji poznawczych, motorycznych i ich współdziałania, uwarunkowanymi nieprawidłową strukturą i funkcjonowaniem centralnego układu nerwowego. Są to zaburzenie głównie funkcji językowych, jak i innych funkcji percepcyjno- motoryczny, a więc spostrzegania (wzrokowego, słuchowego, dotykowo- kinestetycznego), motoryki, uwagi, pamięci (wzrokowej, słuchowej, ruchowej), lateralizacji (orientacji w schemacie własnego ciała i przestrzeni).

Badania wykazują, że dzieci te stanowią około 15% uczniów, w tym 4% to przypadki poważnego nasilenia dysleksji rozwojowej.

Dzieci ?zyka dysleksji?to dzieci z rodzin, gdzie występowała dysleksja, z nieprawidłowej ciąży i porodu, nieharmonijnie rozwijające się, z nasilonymi trudnościami w czytaniu i pisaniu. Im wcześniej zostaną rozpoznane i objęte opieką (ćwiczeniami logopedycznymi, korekcyjno- kompensacyjnymi) tym większe szanse aby zapobiec ich trudnościom szkolnym lub je zmniejszyć.

WARUNKIEM OKREŚLENIA DYSLEKSJI JEST:

- 1.Sprawność intelektualna.
- 2.Prawidłowy proces uczenia się i nauczania.
- 3.Właściwe metody uczenia się i nauczania.
- 4.Dobrze funkcjonujące zmysły: wzrok, słuch, sprawność motoryczna.
- 5.Wykluczone choroby neurologiczne.

PROBLEMY DYSLEKTYKÓW:

- trudności w czytaniu i pisaniu
- trudności w nauce języków obcych
- matematyka (problemy z tabliczką mnożenia)
- geometria (widzenie przestrzenne)
- geografia (kierunki świata, orientacja na mapie, globusie)
- chemia (symbolika)
- historia (ujmowanie chronologii wydarzeń, daty)
- biologia (złożone nazewnictwo)
- utrudnienia w orientacji, czasie, przestrzeni

- wolniejsza reakcja na bodziec
- kłopoty z równoczesnym słuchaniem i notowaniem
- kłopoty z podzielnością uwagi
- utrudnienia w wypełnianiu formularzy
- kłopoty ze zrozumieniem instrukcji
- kłopoty ze zdobyciem prawa jazdy
- kłopoty z koordynacją (np. na wych. fizycznym, jazdą na rowerze)

SYMPTOMY RYZYKA DYSLEKSJI DLA POSZCZEGÓLNYCH GRUP ROZWOJOWYCH

I. OKRES NIEMOWLĘCY /do 1 roku życia/

1. Funkcjonowanie ruchowe tzw. motoryka duża- zaburzenia koordynacji dużych grup mięśniowych.
2. Rozwój ruchowy opóźniony lub nietypowy.
3. Trudności z utrzymywaniem równowagi w pozycji siedzącej, potem stojącej.
4. Słaba koordynacja ruchów w zabawach.
5. Minimalne dysfunkcje neurologiczne (długo utrzymujące się odruchy noworodkowe, słaby tonus mięśniowy).

II. OKRES PONIEMOWLĘCY /2- 3 rok życia/

1. Funkcjonowanie ruchowe:

-chodzenie (nie jest zautomatyzowane, dziecko ma problemy z bieganiem i utrzymywaniem równowagi)

-sprawność rąk (jest mało sprawne manualnie, ma trudności z czynnościami samoobsługowymi: myciem rąk, zapinaniem dużych guzików)

2. Koordynacja wzrokowo- ruchowa:

-występują opóźnienia rozwoju grafu motorycznego (dziecko ma trudności z rysowaniem linii, naśladowaniem ruchu góra- dół, ma problemy z odwzorowaniem koła i kwadratu)

3. Funkcje językowe:

-występuje poważna wada wymowy

-dziecko opóźnione jest w rozwoju mowy

III. WIEK PRZEDSZKOLNY /3-5 lat/

1. Funkcjonowanie ruchowe:

-dziecko ma obniżoną sprawność ruchową (często się przewraca, potyka, spada z krzesła, nie potrafi przejść po krawężniku, ma problemy z utrzymaniem równowagi)

-jazda na rowerku lub hulajnodze sprawia mu duże problemy

-opóźnienia w zabawach ruchowych (łapanie i rzucanie piłki, pajacyki)

-obniżona sprawność ruchowa rąk :niechęć do rysowania, do zabaw manipulacyjnych (nawlekanie koralików, budowanie z klocków), trudności z wykonywaniem czynności samoobsługowych (wiązanie sznurowadeł, zapinanie małych guzików)

2. Koordynacja wzrokowo- słuchowa:

-bardzo uproszczone rysunki

-nieprawidłowy uchwyt ołówka, kredki

-problemy z rysowaniem koła i kwadratu

3. Funkcjonowanie wzrokowe:

-trudności z zapamiętywaniem wzrokowym

-kłopoty z odnajdywaniem szczegółów różniących rysunki

-problemy z układaniem puzzli

-trudności z odtwarzaniem mozaik i szlaczków ze wzoru

4. Funkcje językowe:

- utrzymująca się wada wymowy (nieprawidłowa artykulacja głosek)
- trudności z wypowiedzianiem słów (przekręcanie wyrazów, zwrotów, utrzymujące się neologizmy)
- trudności z zapamiętaniem rymów, sekwencji (pory roku, miesiące, dni tygodnia)
- mały zasób słownictwa

5. Lateralizacja (ustala się w wieku 6 lat):

- słaba orientacja w schemacie własnego ciała

IV. KLASA 0 (6-7 LAT)

1. Funkcjonowanie ruchowe:

- dziecko słabo biega, skacze, ma trudności z wykonywaniem ćwiczeń równoważnych, takich jak chodzenie po linii, stanie na jednej nodze
- ma trudności z uczeniem się jazdy na nartach, łyżwach, rowerze, hulajnodze
- obserwuje się małą sprawność manualną: trudności z wykonywaniem precyzyjnych ruchów w zakresie samoobsługi (wiązaną sznurowadeł na kokardkę, używanie widelca, nożyczek), trudności z opanowaniem prawidłowych nawyków ruchowych podczas rysowania i pisania)

2. Koordynacja wzrokowo- ruchowa:

- trudności z rzucaniem i łapaniem piłki
- dziecko źle trzyma ołówek w palcach (nieprawidłowy uchwyt)
- ma trudności z rysowaniem szlaczków, odtwarzaniem kształtu złożonych figur geometrycznych (np. rysowaniem rombu)

3. Funkcjonowanie wzrokowe:

- trudności z wyróżnianiem elementów z całości, a także z ich syntetyzowaniem w całość, np. podczas budowania według wzoru konstrukcji z klocków lego, układania mozaiki
- trudności z wyodrębnianiem szczegółów różniących dwa obrazki
- trudności z odróżnianiem kształtów podobnych (np. figur geometrycznych, liter m.-n, l-t-l), lub identycznych, lecz inaczej położonych w przestrzeni (np. liter p.-g-b-d)

4. Funkcje językowe:

- wadliwa wymowa, przekręcanie trudnych wyrazów (przestawianie głosek, sylab, asymilacja głosek, np. sosa lub szosza)
- błędy w budowaniu wypowiedzi, błędy gramatyczne
- trudności z poprawnym używaniem wyrażen przyimkowych wyrażających stosunki przestrzenne: nad- pod, za- przed
- trudności z różnicowaniem podobnych głosek (np. z-s, b-p., k-g) w słowach typu: kosa- koza
- mylenie nazw zbliżonych fonetycznie
- trudności z dokonywaniem operacji (analizy, syntezy, opuszczania, dodawania, zastępowania, przestawiania) na cząstkach fonologicznych (sylabach, głoskach) w takich zadaniach, jak wydzielenie sylab i głosek ze słów, ich syntetyzowanie (zaburzenia analizy i syntezy głoskowej i sylabowej)
- trudności z zapamiętywaniem wierszy, piosenek, więcej niż jednego polecenia w tym samym czasie
- trudności z zapamiętywaniem nazw
- trudności z zapamiętywaniem materiału uszeregowanego w serie i sekwencje, takiego jak nazwy dni tygodnia, pór roku, kolejnych posiłków, sekwencji czasowej: wczoraj- dziś- jutro

5. Lateralizacja:

- opóźnienie rozwoju lateralizacji (obserwujemy brak ustalenia ręki dominującej, dziecko nadal jest oburęczne)
- opóźnienie rozwoju orientacji w schemacie ciała i przestrzeni (ma trudności ze wskazaniem prawej i lewej ręki, nogi, ucha, nie umie określić kierunku na prawo i na lewo od siebie)

-zaburzenia w orientacji w czasie(trudności z określaniem np. pory roku, dnia

6.Czytanie:

- czyta bardzo wolno
- głównie głoskuje i nie zawsze dokonuje wtórnej syntezy
- przekręca wyrazy
- nie rozumie przeczytanego zdania

7.Pierwsze próby pisania:

- często pisze litery i cyfry zwierciadlane
- odwzorowuje wyrazy, zapisując je od strony prawej do lewej

WIEK SZKOLNY (KLASY I-III)

1. Percepcja wzrokowa

CZYTANIE

- trudności w analizie i syntezie (czyta głoskując lub sylabizując, czasami sposobem mieszanym)
- przestawia kolejność liter (inwersja dynamiczna)
- myli litery o podobnym kształcie (inwersja statyczna)
- opuszcza litery, sylaby, znaki diakrytyczne i przestankowe
- dodaje litery, sylaby
- odwraca litery (rotacja)
- zamienia, opuszcza, ujednotwia końcówki
- czyta ?a pamięć?(zgaduje)
- ma trudności w czytaniu geminantów (wanna- panna- sanna)
- gubi się w tekście
- myli wyrazy podobne graficznie (noc- nos)
- słabo rozumie czytany tekst
- czyta bardzo wolno, szybko się męczy
- zaburzona płynność i wyrazistość
- duża niechęć do czytania
- reakcje nerwicowe i wegetatywne przy czytaniu (pocenie się, łzy)

PISANIE

- trudności w zapamiętywaniu kształtu liter
- opuszczanie liter, sylab, znaków diakrytycznych i przestankowych
- przestawianie kolejności liter
- mylenie liter o podobnym kształcie
- liczne błędy ortograficzne
- niski poziom graficzny pisma (nieprawidłowe proporcje liter, nieprawidłowe odległości między literami, nieprawidłowe łączenia, nie mieści się w liniaturze, pismo lustrzane)
- wypowiedzi skrótowe, ale logiczne
- nieprawidłowy kierunek pisania

PRACE PLASTYCZNE

- niechęć do rysunków
- rysunki ubogie w szczegóły
- trudności z planowaniem
- wolne tempo kolorowania i niedokładność
- trudności w korzystaniu z szablonów
- kłopoty z odwzorowanie prostych figur geometrycznych

-mała estetyka prac

WYPOWIADANIE SIĘ

- trudności rozpoznawania przedmiotów na obrazkach
- ubogi opis obrazków (brak szczegółów)
- trudności wyszukiwania na obrazkach różnic, braków, szczegółów

TRUDNOŚCI DOTYCZĄCE INNYCH PRZEDMIOTÓW

Matematyka:

- błędne przepisywanie działań
- brak wyobraźni przestrzennej
- opuszczanie znaków arytmetycznych
- trudności ze zrozumieniem zadań tekstowych

TRUDNOŚCI POZADYDAKTYCZNE

- niechęć do układanek
- ograniczenie pola bocznego
- niski poziom koncentracji uwagi na znakach, symbolach
- słaba spostrzegawczość
- trudności z ustalaniem czasu, przestrzeni

2. Percepcja słuchowa

CZYTANIE

- dziecko czyta głoskując lub sylabizując
- nie uwzględnia znaków przestankowych
- myli głoski i sylaby o podobnym brzmieniu
- zniekształca słowa
- zniekształca zakończenia wyrazów, zmiękczenia i dwuznaki
- występuje nieprawidłowa artykulacja wyrazów
- agramatyczne wypowiedzenie dźwięków
- sprawniej czyta po cichu niż głośno
- słabo rozumie treść
- ma trudności z zapamiętaniem czytanych tekstów

PISANIE

- liczne błędy ortograficzne przy pisaniu ze słuchu wynikające z kłopotów w dokonywaniu analizy dźwięków dyktowanych wyrazów
- brak stosowania zasad ortograficznych, pomimo ich znajomości
- trudności w wyodrębnianiu wyrazów w zdaniu
- mylenie wyrazów, w których występuje *??i ??/font*>
- mylenie się w dwuznakach, zmiękczeniach i grupach spółgłosek
- trudności w różnicowaniu głosek nosowych: *?? ??/font*>
- mylenie głosek dźwięcznych i bezdźwięcznych
- zniekształcanie zakończeń wyrazów i geminantów
- trudności w przenoszeniu wyrazów z linijki do linijki

-trudności w pisaniu tekstów samodzielnych (liczne błędy gramatyczne i skróty)

PRACE PLASTYCZNE

-trudności z odczytaniem i zrozumieniem instrukcji

WYPOWIADANIE SIĘ

-ubogie słownictwo

-częste agramatyzmy

-zniekształcanie wyrazów mało znanych

TRUDNOŚCI W UCZENIU SIĘ NA PAMIĘĆ

-wiersze

-piosenki

-daty

-tabliczka mnożenia

-chronologia (pory roku, dni tygodnia, miesiące...)

3. Orientacja przestrzenna i lateralizacja

CZYTANIE

-czytanie wspak

-złe różnicowanie liter względem osi pionowej i poziomej

-opuszczanie i przestawianie liter oraz sylab w wyrazach, całych wyrazów, a nawet linijek w druku

-mylenie wyrazów dotyczących określania stosunków przestrzennych (pod, nad)

-mylenie liter: ?? ?? ??/font>

-niechęć do czytania

PISANIE

-elementy pisma lustrzanego

-zmiana kolejności liter, cyfr

-mylenie znaków inaczej położonych względem osi pionowej i poziomej

-problemy z zapisywaniem wyrazów i liczb w słupkach i tabelkach

-zaburzona technika pisania (nadmierny nacisk, zaburzenia grafiki)

PRACE PLASTYCZNE

-niechęć do rysowania

-mała estetyka prac

-rysunki uproszczone, schematyczne

-zmiany kierunków w rysowaniu

-trudności z zachowaniem symetrii

-trudności w odwzorowywaniu kształtów geometrycznych

WYPOWIADANIE SIĘ

-kłopoty z wypowiedzianiem się na temat sytuacji przedstawionych na obrazku

-kłopoty z określaniem stosunków przestrzennych (czas, miejsce, przestrzeń)

INNE PRZEDMIOTY

Geografia:

-orientacja na mapie, globusie, kierunki świata

Wychowanie fizyczne:

- orientacja w kierunkach

TRUŃNOŚCI POZADYDAKTYCZNE

- tendencja do gubienia się
- kłopoty z jazdą na rowerze, łyżwach
- trudności samoobsługowe
- mylenie stron ciała

4. Analizator kinestetyczno- ruchowy

CZYTANIE

- zaburzenia w motoryce narządów artykulacyjnych
- wolne czytanie ciche i głośne

PISANIE

- obniżony poziom graficzny pisma (litery niekształtne, kanciaste)
- połączenia między literami różnej długości
- różne nachylenie liter (pismo mało czytelne)
- wolne tempo pisania
- mała estetyka

RYSUNEK

- prymitywny, niedokończony
- linie grube, mocne lub niepewne
- rysunek zamazany

INNE PRZEDMIOTY

Wychowanie fizyczne:

- nieudolność w grach zręcznościowych
- wolne tempo wykonywania czynności manualnych

TRUŃNOŚCI POZADYDAKTYCZNE

- potykanie się, przewracanie
- kłopoty z jazdą na rowerze
- trudności samoobsługowe

VI. KOLEJNE ETAPY EDUKACJI

1. Wolne tempo czytania, niechęć do czytania.

2. Nieprawidłowa pisownia, duża liczba błędów ortograficznych.

3. Trudności z zapamiętywaniem : wierszy, terminów, nazw np. miesięcy, dat, danych, numerów; przekręcanie nazwisk i nazw, liczb wielocyfrowych.

4. Trudności w przedmiotach szkolnych, wymagających dobrej percepcji wzrokowej, przestrzennej i pamięci wzrokowej:

-geografii: zła orientacja na mapie

-geometrii: rysunek schematyczny, uproszczony, brak wyobraźni przestrzennej

-chemii: łańcuchy reakcji chemicznych

5. Trudności w przedmiotach szkolnych, wymagających dobrej percepcji i pamięci słuchowej dźwięków mowy:

-języki obce

- biologia: opanowanie terminologii
- historia: zapamiętywanie nazwisk, nazw.

LITERATURA:

Bogdanowicz M., Ryzyko dysleksji .Problem i diagnozowanie. Harmonia, Gdańsk 2002

Bogdanowicz M., Metoda dobrego startu. WSiP, Warszawa 1989

Gąsowska T., Pietrzak- Stępkowska Z., Praca wyrównawcza z dziećmi mającymi trudności w czytaniu i pisaniu., Toruń 1995

W opracowaniu tematu wykorzystano:

Cembrowicz J.- wykład na temat dysleksji